

KEMI-TORNION AMMATTIKORKEAKOULU

Kansan suusta kotisohville

Kansalaisjournalismin toteutuminen television ajankohtaisohjelmassa
- Case Suomi express

Saija Nironen

Kulttuurialan opinnäytetyö
Viestinnän koulutusohjelma
Medianomi (AMK)

TORNIO 2011

TIIVISTELMÄ

Nironen, Saija 2011. Kansan suusta kotisohville: Kansalaisjournalismin toteutuminen television ajankohtaisohjelmassa - Case Suomi express

Toiminnallinen opinnäytetyö. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu. Kulttuuriala. Viestinnän koulutusohjelma. Sivuja 41.

Opinnäytetyössäni tutkin, miten hyvin kansalaisjournalismi toteutuu suomalaisessa television ajankohtaisohjelmassa ja tarkemmin YLE TV 2:n tuottamassa Suomi expressissä. Pyrin työssäni määrittelemään kansalaisjournalismi-ilmiötä eri teorioiden ja käytännön toimintatapojen avulla. Tarkastelen liikettä tiukasti television näkökulmasta ja pohdin esimerkiksi katsojan ja toimittajan rooliasettelua kansalaisjournalistisessa ohjelmassa. Pyrkimyksenä on luoda kriittinen katsaus siihen, kuinka hyvin kansalaisjournalismin eri piirteet käytännössä näkyvät Suomi expressissä ja sen teossa.

Kansalaisjournalismi on 1980-luvun lopulla Yhdysvalloissa syntynyt uudisliike, jonka tarkoituksena on huomioida tavalliset ihmiset paremmin journalistisen sisällön tuotannossa. Kansalaisjournalismin päätehtäviksi mielletään useimmiten muun muassa julkisen keskustelun herättäminen, kansalaisilta saadun tiedon hyödyntäminen ja viestimien demokratiakäsityksen vahvistaminen. Kansalaisjournalistisen viestintävälineen on osattava asettua kansalaisten käyttöön.

Kysymyksessä on toiminnallinen opinnäytetyö, jonka toimintaosuuden suoritin YLE TV2:n Suomi express -ohjelman toimituksessa. Itse toimitetun insertin ja etnografisen havainnoinnin lisäksi keräsin toimituksesta tietoa puolistrukturoiduilla teemahaastattelulla. Hyödynnän työssäni myös materiaalia Suomi expressin ja Tampereen yliopiston yhteisestä kansalaisjournalismia käsittelevästä työpajasta sekä alan kirjallisuutta ja muita julkaisuja.

Huomasin, ettei kansalaisjournalismin toteuttaminen televisiossa ole niin helppoa, kuin voisi kuvitella. Siksi myös Suomi expressin formaattia kehitetään jatkuvasti palvelemaan kansalaisia paremmin. Ohjelma rakentuu kuitenkin jo nyt vankasti kansalaisjournalististen piirteiden ympärille, vaikka ei esimerkiksi vielä hyödynnä tarpeeksi hyvin internetin tuomia mahdollisuuksia. Suomi express on kuitenkin vahvasti kansalaislähtöistä ammattijournalismia, joka pyrkii lisäämään kansalaisen ja viestimen välistä vuorovaikutusta.

Asiasanat: kansalaisjournalismi, journalismi, ajankohtaisohjelma, televisio

ABSTRACT

Nironen, Saija 2011. Word of mouth broadcasted live on TV: Realization of public journalism in television program - Case Suomi express.

Bachelor's Thesis. Kemi-Tornio University of Applied Sciences. Business and Culture. Degree Programme of Media Arts. Pages 41.

This Thesis examines how well public journalism is adapted to a television program and more specifically to Suomi express. I pursue a definition of public journalism by presenting various theories and its practical policies. I examine the movement strictly from TV's point of view and ponder for example what kind of roles the viewer and reporter have in public journalistic programs. My aim is to create a critical overview of how well the different characteristics of public journalism appear in Suomi express and its making.

Public journalism started as a journalistic reform movement in the U.S.A. in the late 1980s. Its purpose is to take ordinary people better into consideration in journalism. Public journalism principal aim is often perceived among other things to foster public deliberation, exploit knowledge from citizens and strengthen the idea of democracy in media. Public journalistic media must be able to expose itself for citizens' use.

This is a functional Bachelor's Thesis the action part of which was carried out in channel YLE TV2 program named Suomi express. In addition to the self-supplied insert and ethnographic observation I collected information through semi-structured theme interviews. I also used material from a workshop during which the representatives of Suomi express and University of Tampere discussed public journalism. Further, literature sources discussing the topic and other publications were used.

I found out that making public journalism on TV is not as simple as it may seem. Therefore, Suomi express is also perpetually developing its format to become an increasingly public journalistic program. Suomi express is already built around the characteristics of public journalism despite the fact that it does not yet take full advantage of for example the Internet. My conclusion is that Suomi express represents strongly civic-orientated professional public journalism that seeks to increase interaction between citizens and media.

Keywords: public journalism, journalism, current affairs program, television

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	MILLAISELLE POHJALLE KANSALAIJOURNALISMI RAKENTUU.....	7
	2.1. Kansalaisjournalismin historiaa	7
	2.2. Termien käyttö nykymediassa.....	7
3	KANSALAIJOURNALISMIN TUNTOMERKEJÄ	9
	3.1. Erilaisia määritelmiä	9
	3.2. Journalismista kansalaisjournalismiin.....	11
	3.3. Kansalaisjournalismi kriittisin silmin	13
4	KANSALAIJOURNALISMIN PERÄSSÄ SUOMI EXPRESSISSÄ	16
	4.1. Aineiston kerääminen ja analysointi	16
	4.2. Roolien merkitys kansalaisjournalismissa	18
	4.3. Kansalainen Suomi expressissä.....	18
	4.4 Toimittaja - kansalaistoimittaja.....	20
5	MITEN KANSALAIJOURNALISMI NÄKY Y OMASSA TYÖSSÄNI?	23
	5.1. Kansalaisilta kansalaisille	23
	5.2. Osista tarinaksi	24
	5.3. Sinuun, minuun, meihin vai teihin?	24
	5.4. Toimittaja kulisseissa	25
6	SUOMI EXPRESS NYT JA HUOMENNA.....	28
	6.1. Miten kansalaisjournalismin sijoittaminen televisioon on onnistunut?	28
	6.2. Ketä ohjelma kiinnostaa?	31
	6.3. Ohjelman asema ja tulevaisuus	32
	6.4. Toimitus vastaa: toteutuuko kansalaisjournalismi Suomi expressissä.....	32
7	POHDINTA	33
	LÄHTEET	38

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni käsittelee kansalaisjournalismia television ajankohtaisohjelmassa. Kysymyksessä on toiminnallinen opinnäytetyö (Vilkkä & Airaksinen 2003), jonka idea syntyi minulle suorittaessani opintoihin liittyvää harjoittelua YLE Keski-Suomen alue-toimituksessa. Samassa toimituksessa kuvataan myös TV2 tuottamaa kansalaisjournalistista ohjelmaa Suomi expressiä. Kiinnostuin harjoitteluni aikana siitä, kuinka kansalaisjournalismi konkreettisesti toteutuu kyseisessä ohjelmassa ja opinnäytetyöni pureutuikin kansalaisjournalismiin nimenomaan juuri Suomi expressin näkökulmasta.

Opinnäytetyöni toiminnallisen osuuden suoritin harjoitteluni aikana seuraamalla viikon verran toimituksen työskentelyä ja toimittamalla ohjelmaan oman insertin. Omien havaintojeni lisäksi halusin teemahaastatteluilla selvittää, millaisia ajatuksia ohjelman tekijöillä on kansalaisjournalismista ja miten se näkyy ohjelman teossa. Itseäni kiinnosti myös tietää, millainen asema ohjelmalla on Yleisradion sisällä ja millaiset ovat sen tulevaisuuden näkymät ja kehitysideoita. Haastattelin yhteensä kolmea toimituksen työntekijää, ohjelman tuottaja Timo Kerästä, toimitussihteeri Elina Kaakista ja toimittaja Riika Parkkista.

Tutkimustehtäväni on selvittää, miten Suomi express toteuttaa kansalaisjournalismia ja kuinka hyvin se siinä onnistuu. Lähdän purkamaan tutkimuskysymystä selvittämällä ensin kansalaisjournalismin juuria ja aatteita, jonka jälkeen listaan yleisimpiä kansalaisjournalismin määritelmiä. Rakennettuaani itselleni teoreettisen käsityksen kyseisestä journalismin lajista vertailen sitä vielä käytännön tasolla tavallisen journalismin käytäntöihin ja toimintatapoihin.

Luotuaani kansalaisjournalismille mahdollisimman selkeät määritteet voin lähteä vertaamaan niitä Suomi expressin käytäntöihin. Ensimmäiseksi pureudun siihen, millainen rooli kansalaisella on ohjelmassa ja miten kansalaistoimittajan tehtävät eroavat tavallisen toimittajan työstä. Tämän jälkeen pohdin, mikä tekee omasta insertistäni ja sen teosta kansalaisjournalistisen. Lopuksi tarkastelen vielä kuinka hyvin kansalaisjournalistinen ohjelma toimii television kaltaisessa sähköisessä välineessä ja mitä mieltä toimituksen väki on kysymyksestä, toteutuuko kansalaisjournalismi Suomi expressissä.

Opinnäytetyöni on laadullinen tutkimus, jonka tietoperustana toimii oma toimituksessa tehty etnografinen havainnointi, oman insertin tekeminen ja sen reflektointi sekä teema-haastattelut. Yhtenä tietoperustana toimii myös oma ammattitietämys, jonka lähteenä käytän työssäni teoksia Laura Ahvan *Making News With Citizens* (2010b) ja Heikki Heikkilän *Ohut ja vankka journalismi: Kansalaisuus suomalaisen uutisjournalismin käytännöissä 1990-luvulla* (2001). Kirjalähteiden lisäksi hyödynnän Laura Ahvan, Heikki Heikkilän ja Jari Väliwerrosen kurssimateriaaleja *Suomi expressin* ja Tampereen yliopiston yhteisestä työpajasta sekä *Suomi expressin* toimintasuunnitelmaa.

2 MILLAISALLE POHJALLE KANSLAISJOURNALISMI ON RAKENTUNUT

Before there was anything called public journalism there was the imagination of it, floating around among a group of scholars and critics, many of whom are still writing, some of whom are long departed.

- Theodore L. Glasser (1999)

2.1. Kansalaisjournalismin historiaa

Kansalaisjournalismi sai alkunsa 1980-luvun lopulla Yhdysvalloista ja sen tarkoituksena on huomioida tavalliset ihmiset paremmin journalistisen sisällön tuotannossa (Kuutti 2006, 90). Uudistusliikkeenä pidetyn kansalaisjournalismin pohjana toimi ihmisten kylästyminen kilpajuoksun tapaiseen vaaliuutisointiin (Heikkilä 2001, 166). Kansan luottamus politiikkoihin ja viestimiin alkoi laskea, jonka seurauksena syntyi löyhä uudisliike kansalaisjournalismi (Ahva 2010a, 5).

Suomeen kansalaisjournalismi rantautui 1990-luvun puolivälissä ja sitä pidettiin aluksi vahvasti amerikkalaisena ilmiönä. Sen ajateltiin olevan tiukasti liitoksissa sikäläisiin ongelmiin kuten journalismin ja politiikan viihteellistymiseen ja kansalaisten vieraantumiseen yhteiskunnallisista asioista. Koska meillä luottamus journalismiin on aina ollut vankempaa, kansalaisjournalismin vaikutukset suomalaisiin medioihin koettiin hyvin minimaalisiksi. (Heikkilä & Kunelius 1999, 102.) Suuntaus tuli Suomeen kuitenkin taloudellisen laman aikana, jolloin monet lehtitalot menettivät tilaajiaan. Kansalaisjournalismi lunastikin paikkansa suomalaisessa mediassa taloudellisista syistä lupaamalla sekä edistää kansalaisuutta että lisätä katoavaa lukijakuntaa. (Ahva 2010b, 56-57.) Osa kriitikoista väittääkin kansalaisjournalismin ylipäätään nousseen suosioon juuri lehtitalojen taloudellisen ahdingon kautta (Heikkilä 2001, 167).

2.2. Termin käyttö nykymediassa

Kansalaisjournalismista puhuttaessa eri termien käyttö ja niiden merkitykset aiheuttavat monesti väärinkäsityksiä. Vaikka suuntauksen termit ovat jo vakiintuneet, monet viestinnän ammattilaiset käyttävät termistöä monesti virheellisissä yhteyksissä. Selvitänkin

seuraavassa, millaista termistöä itse käytän omassa työssäni ja mihin viittaan milläkin nimillä.

Kansalaisjournalismin keskeisiä tavoitteita on tuottaa sisältöjä ja uutisia, jotka rohkaisevat ihmisiä näkemään itsensä vaikutusvaltaisina kansalaisina ja ottamaan osaa julkiseen elämään (Ahva 2010b, 138). Tavallinen ihminen ei välttämättä ole kovin kiinnostunut tai tiedä juurikaan ympäröivästä yhteisöstä tai yhteiskunnasta ja on haluton esittämään näkemyksiään tai edustamaan muita kuin itseään. Kansalaisella puolestaan on asioista mielipiteitä, ja hän on valmis edustamaan ajamaansa asiaa omilla kokemuksillaan. Kansalainen voi olla kuka vaan, mutta kukaan ei ole kansalainen kaiken aikaa. Puhuessani kansalaisesta opinnäytetyössäni tarkoitan motivoitunutta median kuluttajaa, eli lukijaa, kuuntelijaa ja katsojaa. Vaikka kansalainen voi olla kuka vain ammattiin ja sosiaaliseen asemaan katsomatta, tässä työssä viittaan kansalaisella enemmän ihmisiin, jotka eivät ole muuten mukana kansallisessa päätöksenteossa ja joilla ei ole erityistä asemaa ympäröivässä yhteiskunnassa

Alkuperäisessä merkityksessään kansalaisjournalismi (public journalism tai civic journalism) on ammattijournalismia, joka toimii eräänlaisena vastakohtana talouden, politiikan ja hallinnon sävyttämälle eliittijournalismille. Kansalaisjournalismi-termiä käytetään kuitenkin nykyään virheellisesti monessa merkityksessä. Sillä kuvataan usein esimerkiksi verkossa tapahtuvaa kansalaisten oma-aloitteista julkaisemista, itsenäistä tiedon hankintaa, blogi-kirjoittelua ja itse otettujen kuvien julkaisemista. (Ruusunoksa, 2009.) Tällaista toimintaa kutsutaan englanniksi usein termillä *citizen journalism*, joka kääntyy helposti kansalaisjournalismiksi. Termillä tarkoitetaan kuitenkin ennemminkin kansalaisten itse harjoittamaa viestintää, kuin ammattimaista kansalaisjournalismia. (Bavard & Ruusunoksa 2007, 157-164.) Omassa työssäni viittaan kansalaisjournalismin ammattijournalismiin ja puhun netissä tapahtuvasta "oma-julkaisuista" kansanjournalismina tai kansan viestimisenä. Koska keskityn pääsääntöisesti vain kansalaisjournalismiin ja sen hyödyntämiseen Suomi expressissä, en käsittele työssäni tarkemmin blogikirjoittelua taikka muuta netissä tapahtuvaa kansalaisten omaa journalismia.

3 MITEN KANSALAIJOURNALISMI EROAA MUUSTA JOURNALISMISTA?

Tarinat yhdistävät ihmiset ja ihmisten henkilökohtaiset kokemukset heitä ympäröiviin sosiaalisiin tapahtumiin, järjestelmiin ja yhteisöihin. -- Ne pyrkivät ja pystyvät esittämään tapahtumat ajassa tapahtuvana kehityskulkuna, johon vaikuttavat ihmisistä riippumattomat syyt ja ihmisistä riippuvat pyrkimykset. Näistä ominaisuuksista johtuen tarinat ovat nyky-yhteiskunnan tärkein tiedon välittämisen keino!

(Aaltonen & Heikkilä 2003, 126.)

Laaja-alaisen taustansa ja kokeilevan luonteensa vuoksi, kansalaisjournalismille löytyy useita erilaisia ja toisistaan eroavia määritelmiä (Ahva 2010b, 48). Lisäksi sen tutkiminen perinteisillä sisältöön keskittyvillä tutkimuksilla aiheuttaa ongelmia, koska kansalaisjournalismilla ei niinkään tavoitella valmista tuotetta, vaan käytäntöön sovellettavia uusia ajatuksia ja niiden aiheuttamia seurauksia (Heikkilä 2001, 208). Pyrin seuraavaksi avaamaan kansalaisjournalismin suuntausta eri määritelmien kautta ja selventämään, millaista kansalaisjournalismia tulen jatkossa vertaamaan Suomi expressin toimintaan. Selkeyden vuoksi erottelen myös konkreettisesti, millä lailla perinteinen journalismi ja kansalaisjournalismi eroavat toisistaan käytännössä. Apuna erottelussa olen käyttänyt muiden teorialähteiden lisäksi Laura Ahvan luentomateriaaleja Suomi expressille järjestetystä työpajasta (18.2.2010 ja 11.10.2010).

3.1. Erilaisia määritelmiä

Kansalaisjournalismi nojaa edustuksellisen demokratian sijaan deliberatiiviseen eli julkista keskustelua ja harkintaa painottavaan demokratiakäsitykseen. Näin ollen kansalaisjournalismi ei näe kansalaisia vain äänestäjinä tai päätöksenteon kohteina, vaan yhtenä osana prosessia. (Hujanen 2009, 114.) Moni suuntauksen määritelmä onkin vahvasti liitoksissa yleisön merkitykseen median tuotannossa. 1900-luvulla eläneen filosofi John Deweyn mukaan kansalaisjournalismin ideologiaa kehystääkin luottamus kansalaisten kykyihin itse käsitellä ja ratkoa ongelmia. (Heikkilä 2001, 158.)

Risto Kunelius ja Heikki Heikkilä (1999, 103) määrittelevät kansalaisjournalismin ajatuksen kolmeen päteeisiin, jotka niin ikään muistuttavat viestintävälineitä kansalaisten osallistumisen tärkeydestä. Ensinnäkin kansalaisjournalismissa median on hyväksyttävä

ihmisten arkinen kokemus tärkeäksi tavaksi tietää. Toiseksi journalismin pitää heidän mukaansa oppia asettumaan myös kansalaisten käyttöön, mikäli kansalaisilla on aihetta julkisuuteen. Kolmanneksi median on ymmärrettävä, ettei se toimi vain viestinviejänä, vaan on myös vastuussa yleisen keskustelun tasosta. Viestintävälineiden ja kansalaisten keskinäistä vuorovaikutusta korostetaan myös kansalaisjournalismia tutkineen Laura Ahvan (2010b, 48) määritelmässä. Hänen mielestään tavalliset lukijat tulee nähdä aktiivisina toimijoina ja heidät tulee nostaa journalistisen prosessin keskipisteeseen.

Laura Ruusunoksan (2003) mukaan kansalaisjournalismi on viestinten roolia demokratiassa käsittelevä filosofia ja joukko menetelmiä ja työtapoja, joilla journalismista pyritään tekemää kansalaislähtöisempää. Hän on myös samaa mieltä Glasserin ja Leen kanssa siitä, että kansalaisjournalismi on myös löyhästi järjestäytynyt uudisliike, jolla pyritään saamaan lehdistö ajattelemaan uudelleen omaa sitoutumistaan demokratian ihanteita kohtaan. Kansalaisjournalismin alkumetriien johtohahmo Jay Rosen puolestaan antaa kansalaisjournalismille romanttisemman määritelmän sanoessaan sen olevan yhdistelmä väitteitä, kokeiluja, keskusteluja ja seikkailuja. (Ahva 2010b, 48.)

Tekemissäni teemahaastatteluissa Suomi expressin työntekijät lähtivät määrittelemään kansalaisjournalismia pitkälti rooliajattelun avulla. He näkivät kansalaisen oman elämänsä asiantuntijana, jonka arkinen kokemus tuli ottaa vakavasti. Heidän mukaansa kansalaisjournalismissa päättäjien ja kansalaisten valtasuhteet ikään kuin käännetään nurin päin ja lähdetään aina liikkeelle kansalaisen näkökulmasta. Kansalaista ei kuitenkaan pidä haastateltavien mukaan nostaa erityiselle jalustalle, vaan kansalaisjournalismissa pitää, siinä kuin muussakin viestinnässä, vaatia asioille perusteluja. Niinpä haastateltavat korostivat myös kansalaisjournalismin olevan aina ammattimaista journalismia, eikä kansan huutelua.

Näiden määritelmien pohjalta näkisin itse kansalaisjournalismin olevan ammattimaisesti tehtyä journalismia, jossa näkyy vahvasti kansalaisen käden jälki. Mielestäni kansalaisjournalismi toimii kansan ja päättäjien välissä ja tuo julkisuuteen näkökulmia, joita ei välttämättä näe perinteisessä journalismissa. Kansalaisjournalismin tulee puhuttaa ja kyseenalaistaa asioita, mutta ennen kaikkea pyrkiä löytämään vastauksia kansalaisten esittämiin kysymyksiin. Parhaimmillaan kansalaisjournalismi palvelee mielestäni niin kansaa ja mediaa kuin päättäjiäkin, tuomalla julkisuuteen monia eri aiheita ja näkökulmia.

3.2. Journalismista kansalaisjournalismiin

Journalismi on ajankohtaista ja faktapohjaista joukkoviestintää. Termillä tarkoitetaan perinteisesti toimitustyön käytäntöä eli toimituksissa tehtävää työtä ja sen lopputulosta. Valmiita lehti-, radio- ja tv-juttuja edeltää aina journalistinen työprosessi, joka jakautuu erilaisiin toimintatapoihin. (Kuutti 1995, 13.) Journalismin tehtävät on nähty pitkälti samaksi joukkoviestinnän tehtävien kanssa. Vallan vahtikoiran roolissa sen tulee välittää olennaista ja totuudenmukaista tietoa, valvoa ja tarkkailla yhteiskunnallista vallankäyttöä sekä edistää sananvapautta ja julkista keskustelua. (Kuutti 2006, 73.)

Kansalaisjournalistisen filosofian mukaan median ei kuitenkaan pidä vain raportoida yhteisöllisistä ongelmista, vaan myös toimia aktiivisesti niiden ratkaisemiseksi. Tämä voi tapahtua esimerkiksi tuomalla mediassa esille suuren yleisön näkemyksiä ja toiveita. (Kuutti 2006, 91.) Perinteinen journalismi siis tarkkailee vallankäyttöä ja raportoi poliitikkojen tekemisiä kuten esimerkiksi jalkapallo-ottelun selostaja seuraa kentällä olevia pelaajia. Siinä missä tavallinen journalismi pitää kansalaisen katsomossa kuuntelemassa selostusta, laittaa kansalaisjournalismi kansalaisen pelikentälle päättäjien sekaan.

Kansalaisjournalismi siis pyrkii, siinä missä tavallinenkin journalismi, herättämään keskustelua ja vahvistamaan demokratiakäsitystä. Ero piilee kuitenkin siinä, millaisia aiheita asetetaan keskustelun kohteeksi ja millaisella näkökulmalla ne tuodaan julkisuuteen. Esimerkiksi kun modernissa uutisjournalismissa toimittaja harkitsee, mitkä asiat ja aiheet ovat yleisölle tärkeitä, kansalaisjournalismissa sama harkinta kuuluu myös yleisölle eli kansalaisille. Näin toimittajan perinteinen rooli portin vartijana vaihtuukin portin avaajaksi.

Perinteinen journalismi sortuu usein raportin omaiseen kerrontaan, jossa lukijalle, kuulijalle tai katsojalle viestitään lyhyesti ja yksisanaisesti, mitä on tapahtunut. Kansalaisjournalismissa samaa asiaa lähdetään puolestaan selvittämään kysymyksellä, mitä tapahtuneelle asialle pitäisi tehdä. Sen sijaan, että etsittäisiin jonkun tapahtuman voittajia tai uhreja, pohditaankin, miten ihmiset ratkaisevat tapahtuneesta syntyneitä ongelmiaan ja millaisia tunteita se heissä herättää. Kansalaisjournalismin suola ei ole tavallisen journalismin tavoin sensaatioissa ja skuupeissa, vaan tarinan mausteeksi haetaan tavalli-

sen arjen sisältämiä ristiriitoja ja jännitteitä. Kansalaisjournalismissa mediaa ei myöskään nähdä vain asioiden ilmoitustauluna, vaan ennemminkin keskusteluforumina.

Taulukko 1. Uutisjournalismin ja kansalaisjournalismin eroja. (Ahva, 2010a)

Perinteinen journalismi	Kansalaisjournalismi
Kansalaiset ovat median kuluttajia	Kansalaiset ovat aktiivisia toimijoita
Tarkkailee valtaa	Siirtää valtaa
Kysyy: Miltä tuntuu?	Kysyy: Miksi tunnet näin? Yhdistää tunteet kannanottoihin.
Seuraa politiikkaa kuin urheilua. Raportoi päättäjien sanomisia	Näkee politiikan kaikkien asiana ja kannustaa kansalaisia osallistumaan
Käyttää tavallisia ihmisiä saadakseen juttuihin väriä ja kuvia	Käyttää tavallista ihmistä juttuaiheisiin selvittääkseen, mistä jutussa on kysymys.
Näkee median ilmoitustauluna	Näkee median keskusteluforumina
Toimittaja portin vartijana	Toimittaja portin avaajana
Pitää merkittävänä uutisen odottamattomuutta, äärimmäisyyttä ja sensaatiota	Näkee tärkeänä ihmisten jokapäiväisestä elämästä löytyvät ristiriitaisuudet ja jännitteet
Hyvä kuvaamaan ammattimaisten toimijoiden pohdiskelua	Hyvä kuvaamaan tavallisten ihmisten reaktioita ja tunnelmia
Hahmottaa mielipiteet staattisina	On kiinnostunut taustalla olevista prosesseista

Kansalaisjournalismi hahmottaa ihmisen kokonaisuutena ja yhdistää tunteet kannanottoihin. Siinä missä tavallinen journalismi käyttää ihmisiä värittääkseen uutisiaan, kansalaisjournalismi hyödyntää tavallisten ihmisten kokemuksia selvittääkseen, mistä on oikeastaan kysymys ja miten siihen on päädytty. Journalismissa kansalainen on siis totuttu näkemään käsiteltävän asian keveänä esimerkkinä, kun taas kansalaisjournalismissa koko juttu syntyy ja koostuu kansalaisen ympärille. Kansalaisjournalismi ei tar-

koita, että virallisten lähteiden informaatiosta tulisi luopua kokonaan, mutta sitä on tarkasteltava eri näkökulmasta (Ahva 2010b, 51). Kansalaisjournalismille on myös tyypillistä tarkastella asioita ennemmin monesta eri näkökulmasta useilla eri tarinoilla, kuin julkaista yksi perinteinen hyvin tasapuolisesti arvioitu tarina.

Uutisjournalismilla pyritään usein nopeaan tiedonvälitykseen, johon yksittäisiä tavallisia ihmisiä koskevat asiat eivät yleensä kuulu. Vaikka kansalaisjournalismissakin pyritään etsimään isompaa kehystä yhden ihmisen ongelmalle, voi Matti Meikäläisen yhden miehen taistelu vakuutusyhtiötä vastaan silti ylittää "uutiskynnyksen". Tiedon etsinnässä ja välittämisessä, sekä journalismissa että kansalaisjournalismissa, viestintäväline on kuitenkin aina vastuussa julkaisemiensa tietojen ja mielipiteiden totuudenmukaisuudesta ja virheettömyydestä. (Huovila 2005, 8.)

3.3. Kansalaisjournalismi kriittisin silmin

Kansalaisjournalismi vaikuttaa paperilla täydelliseltä ratkaisulta yhdistää toisistaan erilleen ajautuneet päättäjät ja kansalaiset. Ilmiössä on kuitenkin myös omat haasteensa. Vaarana on esimerkiksi sortua käsittelemään asioita liiankin yksipuolisista näkökulmista ja pahimmassa tapauksessa joutua täysin hyväksikäytetyksi. Kansalaisjournalismissa toimittajan pitääkin olla koko ajan valppaana, jotta viestintä ei valjasteta jonkun toimijan vallankäytönvälineeksi. Tämä tietysti herättää kysymyksen, kuinka objektiivisesti toimittaja voi toimia, ollessaan kansalaisen ja jutun välissä. Kriittisesti ajateltuna onkin aiheellista kysyä, näkyykö lopullisessa jutussa enemmän kansalaisen alkuperäinen vai toimittajan ammattimaisesti muokkaama jälki.

Kansalaisjournalismin on kritisoitu myös sortuvan asioiden liian pinnalliseen käsitteelyyn ja populismiin. On myös vaarana, että viestintäväline mukautuu liikaakin johonkin kansan mielipiteeseen ja alkaa sanoman välittämisen sijasta julistaa tätä itse. Uutisellisuus ja kansanlähtöisyys eivät myöskään kulje aina käsi kädessä, joten kansalaisjournalismin sijoittaminen kaikkiin toimituksiin ja viestintävälineisiin ei ole mahdollista. Osa kriitikoista pelkääkin, ehkä aiheesta, tarinallisuuden upottamisen uutismediaan johtavan hataraan torijournalismiin. (Hujanen 2009, 124-125.)

Seuraavaksi on syytä esittää kysymys, tarvitaanko koko kansalaisjournalismia lopulta olleenkaan? Tutkijoiden mukaan vastaus on kyllä, sillä pelkät uutistekstit eivät puhuttele kansalaisia tarpeeksi kannustaakseen heitä ottamaan osaa julkiseen keskusteluun (Heikkilä 2001, 151-152). Toisten mielestä kansalaisjournalismilla pystytään myös valvomaan paremmin uutisten todenperäisyyttä. Esimerkiksi Juho Salminen uskoo Suomen Kuvalehden blogissaan, että verkkouutisien perään syntyvät keskusteluketjut ovat nykypäivän kansalaisjournalismia parhaimmillaan.

*"Mitä konkreettista uutisesta virinnyt verkkokeskustelu sitten voi tarjota? Silminnäki-
jöitä, historiallista kontekstia, asiantuntijoiden näkemyksiä. -- Suomessa asuu noin 5,3
miljoonaa ihmistä, joista 15 000 työskentelee journalismin parissa. On selvä, että suu-
resta väkijoukosta joku tuntee asian aina paremmin kuin siitä raportoinut toimittaja."
(Salminen, 2009)*

Ihmisiä ja varsinkin toimittajia pelottaa usein ajatus siitä, että kansalaisjournalismi tekisi kenestä tahansa journalistin. Internetin ja blogien aikakaudella herääkin usein kysymys siitä, mikä lasketaan journalismiksi ja kuka lopulta on journalisti. Verkossa uutiset muuttuvat nopeasti journalistisista monologeista vuorovaikutteiseksi keskusteluksi. Salminen kuitenkin uskoo historian jo todistaneen sen, että uutisjournalismissa aikoi-
naan pelätyt blogit tarjoavat nykyään enemmän viihdettä kuin faktatietoa (Salminen, 2009). Totuus on kuitenkin se, ettei journalismi voi täysin unohtaa netissä tapahtuvat oma-julkaisujen roolia mediamaailmassa. Tarkasteltaessa historiaa taaksepäin voidaan-
kin huomata, että journalistinen toimenkuva on muuttunut yksinomaan aina uuden tek-
nologian myötä (Helle 2009, 98-99). Päivänpolttava puheenaihe kiertyykin nykypäivän
mediassa paljon sosiaalisen median ympärille ja siihen, miten se vaikuttaa nykypäivän
journalismiin. Tässä keskustelussa pöydälle nostetaan usein myös kansalaisjournalismi.
Toisten mielestä esimerkiksi blogikirjoittelu lasketaan jo kansalaisjournalismiksi ja
toisten mielestä se on ennemminkin kansalaisten omaa kirjoittelua. Tarkkaa rajaa näiden
kahden välille on ainakin vielä hyvin vaikea vetää.

Journalismi elää siis jatkuvassa muutosten aallokossa ja on tällä hetkellä koko ajan lähe-
nemässä yleisöä. Kansalaisten osallistuminen journalismiin ja yhteiskunnalliseen kes-
kusteluun on monien mielestä kuitenkin vasta kokeiluasteella ja tulee kohtamaan vielä
paljon haasteita. On kuitenkin olemassa paljon todisteita ja tutkimuksia siitä, että kan-
salaisjournalistinen suuntaus houkuttaa yhä enemmän uutistoimituksia sisällyttämään
kansalaisjournalismin olennaiseksi osaksi päivittäistä tiedonkeruuta, uutisointia ja toi-
mintatapojen arviointia. (Haas 2007, 139.)

Vaikka kansalaisjournalismi ei kulje kovin kaukana normaalista uutisjournalismista on niiden nopea yhteen sijoittaminen mahdotonta. Uutisjournalismin on perustuttava faktapohjaisiin tietolähteisiin ja tarkasteltavaa asioita objektiivisesti. Liiallinen tunteilu ja uutisten piilottaminen mökin mummon tarinoiden, voivat saada katsojan turhautumaan ja epäilemään viestimen uskottavuutta. Kansalaisjournalismi voi taas antaa kansalaisille tilaa kertoa näkemyksiään, ja mahdollisuuden itse vaikuttaa päätöksentekoon. Siksi uutisjournalismi ja kansalaisjournalismi tukevat hyvin toisiaan, mutta eivät voi kokonaan korvata toisiaan.

4 KANSALAIJSJOURNALISMIN PERÄSSÄ SUOMI EXPRESSISSÄ

Suomi express on insertityyppinen kansalaisjournalismiin painottuva valtakunnallinen ajankohtais-ohjelma. Sen periaatteisiin kuuluu, että aiheiden merkitystä katsotaan kansalaisten tasolta ja niiden käsittelyssä lähdetään liikkeelle kansalaisen näkökulmasta tai arkisesta kokemuksesta. Ohjelman teossa ei kuitenkaan unohdeta journalismin eettisiä periaatteita, vaan kysymyksessä on ammattijournalistinen ohjelma, jonka jutut ovat tarkistettuja ja paikkansapitäviä. (Toimintasuunnitelma 2010.)

Suomi express on osa Yleisradion julkisen palvelun tehtävää, johon kuuluu toimivan kansanvallan ja jokaisen osallistumismahdollisuuksien tukeminen. Ohjelma pyrkii tuomaan julkisuuteen asioita ja näkökulmia, jotka eivät tavallisen journalismin keinoin välttämättä paljastu. (Toimintasuunnitelma 2010.) Suomi expressin keskustointitus sijaitsee Jyväskylässä, mutta sen toimittajaverkostosta löytyy tekijöitä ympäri Suomen. Tällä hetkellä toimittajia on, Jyväskylän lisäksi, Rovaniemellä, Oulussa, Lappeenrannassa ja Tampereella. Ohjelmasta ilmestyy 40 minuuttinen jakso kerran viikossa YLE TV 2:lla. Suomi express aloitti toiminnan syksyllä 2006 ja se on jatkoa aikaisemmin tuotetulle Suomi Puhuu -ohjelmaformaatile.

Itse tutustuin Suomi expressiin harjoitteluni aikana, jolloin seurasin viikon verran toimituksen työskentelyä ja toimitin myöhemmin sarjaan oman insertin. Kerron seuraavassa, millaisia menetelmiä käytin aineiston keräämiseen ja sen analysointiin sekä käsittelen esille nousseita huomioita.

4.1. Aineiston kerääminen ja analysointi

Seurantaviikon alussa otin osaa ohjelman suunnittelupalaveriin, tutustuin päivittäisiin käytäntöihin ja seurasin lopullisen ohjelman koostamista. Loppuviikosta puolestaan tutustuin ohjelman historiaan, toimintasuunnitelmaan ja eri juttumuotojen rakenteisiin. Ennen oman inserttini työstämistä purin jo havainnointiviikon aikana keräämäni materiaalia, jotta osasin hyödyntää oppimaani omaa inserttiä tehdessä. Aineiston nopea litteointi antaa tutkijalle myös mahdollisuuden vielä täydentää ja selventää aineistoaan, mikäli siihen ilmenee tarvetta. (Hirsjärvi & Hurme 1988, 108.)

Laadullinen tutkimus sopi työhön määrällistä paremmin huomioon ottaen käytettävissä olleet resurssit ja tutkimusaiheen. Vastaavanlaisia muita tv-ohjelmia ei juurikaan ole ja henkilömääräisesti Suomi expressin toimitus on aika pieni. Laadullisella tutkimuksella sain myös paremmin selville ihmisten käsityksiä, ajatuksia ja ihanteita varsinaisen toiminnan takana. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 63.)

Päädyin havainnointiviikon aikana tekemään toimituksessa oman kokemuksen lisäksi myös teemahaastatteluja. Puolistrukturoituna teemahaastattelu on lomakehaastattelua vapaampi ja sopi paremmin tutkimukseni pieneen otantaan. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 63.) Haasteltaviksi valitsin toimituksesta eri tehtävissä toimivia henkilöitä, joilla on pitempää historiaa ohjelman parissa. Tuottaja Timo Keränen työskenteli aikoinaan jo Suomi puhuu -ohjelmassa, ja on ollut oleellisesti mukana kehittämässä molempia ohjelmaformaatteja. Häneltä kyselin Suomi express ohjelman kehitysaskeleista, sen kohtaamista haasteista ja kansalaisjournalistisista aatteista ohjelman takana. Toimitussihteeri Elina Kaakinen puolestaan pystyi toimitussihteerin ominaisuudessa vastaamaan moniin käytännön kysymyksiin ohjelman kohderyhmästä, yhteydenotoista, palautteesta ja ohjelmaan pääsevien aiheiden kriteereistä. Toimittaja Riika Parkkinen puolestaan toi työhön käytännön näkökulmaa ja tunteita suoraan kentältä. Häneltä kyselin paljon kansalaistoimittajan työnkuvasta ja rooleista sekä siitä, millaista on tehdä televisio-ohjelmaa tavallisten ihmisten kanssa.

Kuten teemahaastattelussa kuuluukin, pyrin kysymysten asettelulla etenemään haastattelussa tiettyjen keskeisten ja etukäteen valittujen teemojen läpi huomioiden aina haastateltavan työkuvaan. Vaikka kyse ei ollut syvähaastattelusta, annoin tietoisesti haastateltavien vaellella vastauksissaan eri teemojen sisällä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75.) Huomasin, että esimerkiksi kysymystä "mitä kansalaisjournalismi sinun mielestäsi tarkoittaa" seurasi jokaisen haastateltavan kohdalla kohtalaisen pitkä ja tutkimuksen kannalta hedelmällinen pohdiskelu.

Haastattelujen materiaalin analysoin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Aloitin litte-roimalla materiaalin, jonka jälkeen jaoin materiaalin teemojen mukaan osiin ja allevii-vasin tärkeimmät asiat. Tämän jälkeen etsin teemojen sisältä nousseille eri näkemyksille yhtenäisiä ominaisuuksia käyttäen avuksi käsittekarttaa. Tällaisesta tyypittelystä muodostuvan kuvan avulla pystyin vetämään päätelmiä esimerkiksi siitä, miten kansalaisjournalismi ymmärretään toimituksen sisällä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93.) Hyödynsin

yksittäisiä haastatteluja myös empiirisenä haastatteluaineistona havainnollistamaan työni eri osia.

4.2. Roolien merkitys kansalaisjournalismissa

Aineistoa kerätessä yhdeksi merkittäväksi teemaksi muodostui eri roolit kansalaisjournalismin sisällä. Huomasinkin, että koko kansalaisjournalismin ajattelutapa lähtee tavallaan liikkeelle rooliajattelusta ja siitä, miten eri roolit jutun sisällä jaetaan. Kansalaisjournalismin periaatteen mukaan median vastaanottajaa, katsojaa, ei ajatella vain yhteiskunnan päätöksien uhrina tai sivusta seuraajana, vaan potentiaalisena osallistujana. (Glasser 1999, 22.) Voisi siis olettaa, että mitä isommassa roolissa kansalainen on journalistisen jutun tuotannossa, sitä kansalaisjournalistisempi valmis juttu on. Kansalaisjournalismi ei kuitenkaan ole vain kansalaisten mielipiteitä tuotuna julkisuuteen, vaan se on ammattimaista journalismia, joka tähtää yhteiseen hyvään ja kannustaa kansalaisia vuorovaikutukseen (Ruusunoksa 2009). Niinpä kansalaisella on hyvin oleellinen merkitys kansalaisjournalistisessa tuotannossa, mutta se ei missään vaiheessa sodi tai kilpaile toimittajaa vastaan.

Sen sijaan, että kansalaisille annettaisiin suoranaisesti tilaisuus tehdä itse journalismia, pyritään osallistujan ja toimittajan yhteistyöllä luomaan julkisuuteen tarinallista juonta, johon katsoja voi samaistua. Tutkimukset osoittavat, että samaistumisen avulla kerrottu asia on helpompi ymmärtää ja sitä myöten myös kyseenalaistaa. (Heikkilä 2001, 174.) Näkökulman, tarinan ja painoarvon tuominen juttuun ovatkin tärkeimpiä elementtejä, mitä osallistuva kansalainen voi tarjota kansalaisjournalistiselle tuotokselle.

4.3. Kansalainen Suomi expressissä

Suomi expressissä kansalainen pyritään nostamaan jutun keskiöön, jossa hän osallistuu niin ongelman esittelyyn, ratkomiseen kuin ratkaisumallien kertomiseen tai kokeilemiseen. Kysymys ei ole vain satunnaisesta ohikulkijasta, joita näkee uutisjournalismin gallupeissa, vaan julkisuuteen nostetaan käsiteltävään asiaan oikeasti perehtynyt ihminen. Esimerkiksi maanlouhintatyömaan vieressä vuosikymmeniä asunut perheenäiti toi Suomi expressissä julkisuuteen räjäytysten aiheuttamat taloudelliset ja henkiset vahin-

got lähiseudun asukkaille. Hän ei käyttänyt katseluaikaa vain valittaakseen, vaan esitti lujia todisteita ja haastoi asiantuntevilla kysymyksillään jopa maanlouhintayrityksen toimitusjohtajan toisen louhintapaikan YVA-selvitystilaisuudessa. Suomi expressissä nähdään, kansalaisjournalismin periaatteen tavoin, kansalaisen oma arkinen kokemus arvokkaana. Esimerkiksi tässä tapauksessa syyttäjät kumosi maanlouhintafirmaa vastaan esitetyt syytteet, mutta se ei poistanut asukkaiden kärsimystä. Näin ollen kansalaisten oma kokemus puolsi jutun julkaisemista Suomi expressissä.

Suomi expressissä kuka tahansa voi olla kansalainen riippumatta tämän yhteiskunnallisesta asemasta tai työnkuvasta. Kansalaisen roolissa voidaan nähdä ihan tavallinen talalaaja, mökin mummo, kunnallisvaltuutettu tai vaikka ministeri. Hyvin usein yhteyttä ohjelmaan ottavat kuitenkin ne ihmiset, jotka eivät työnsä puoleen muuten ole osana kunnallista tai valtakunnallista päätöksentekoa. Ohjelman tekijöiden mukaan sarjaa seuraavat lähinnä keski-ikäiset ja sitä vanhemmat ihmiset. Näin ollen myös suurin osa ohjelmassa nähtävistä aiheista, on lähtöisin tältä kyseiseltä ikäryhmältä.

Uusien aiheiden ja oman tiedon esille tuominen, onkin yksi kansalaisen merkittävimmistä rooleista kansalaisjournalismissa. Suomi expressissäkin lähes kaikki ohjelmassa nähtävät aiheet ovat lähtöisin suoraan katsojilta. Toimitukseen tulee viikoittain useita satoja yhteydenottoja, joista toimitus seuloo lähetykseen menevät aiheet. Yleensä nämä valikoituvat sen perusteella, millä tasolla aihe koskettaa kansalaista ja koskettaako se mahdollisesti myös muitakin. Timo Keräsen mukaan kansalainen pääsee näin ainakin näennäisesti vaikuttamaan ohjelman sisältöön. Vaikka kaikki toimitukseen tulevat yhteydenotot huomioidaan, ei vinkkiä jättäessä voi vielä tietää tullaanko aihetta käsittelemään ohjelmassa. Toisin sanoen kansalaiselle annetaan ohjelmassa mahdollisuus olla mukana journalistisessa prosessissa, mutta kansalainen ei ole Suomi expressissä journalisti. Ohjelman toimintasuunnitelman (2010) mukaan kansalaisen on ennemminkin sanansaattaja, ohjelmaidean esittäjä, keskustelija ja arvioija. Viimeisen päätöksen kaikesta tekee kuitenkin aina toimitus, ei kansalainen.

Valtakunnallisena ohjelmana Suomi express antaa kansalaisille myös mahdollisuuden joukkovoimaan. Tällöin kansalainen toimii konkreettisenä esimerkkinä ongelmasta, joka koskee ihmisiä ympäri maata. Esimerkkihenkilö on tällöin monia ihmisiä yhdistävä tekijä, joka voi ohjelman avulla saada kerättyä taakseen muita kohtalotovereita. Esimerkiksi muutamat maanomistajat toivat Suomi expressissä julkisuuteen mielipiteensä val-

takunnallisen moottorikelkkareittiverkoston pystyttämistä ilman yksityisten maanomistajien lupaa. Näin nämä ihmiset toimivat esimerkkeinä ja hakivat julkisuudella lisävoimaa asialleen. Suomi expressin tehtävä ei suinkaan ole kannustaa ihmisiä barrikadeille, mutta se herättää kansalaisjournalismin periaatteiden tavoin keskustelua ja nostaa tapetille asioita, joita ei välttämättä käsitellä tavallisessa mediassa.

Keräsen mukaan joskus käy niinkin, että kansalaisjournalistinen väline nostaa julkisuuteen suuren jutun paljon ennen valtamediaa.

"Maaseudun jätevesikiista oli juuri tämän kaltainen tapaus. Aiheesta alkoi tulla meille vinkkejä jo joku pari vuotta sitten. Ihmisten mukaan asiassa oli jotain hämärää, eikä kaikki mennyt niin kuin pitäisi. Kun me teimme asiasta jutun, monet muutkin mediat tarttuivat aiheeseen ja se paisui valtakunnalliseksi puheenaiheeksi. Nämä ovat hienoja hetkiä, kun kansalaiset saavat omien havaintojensa perusteella tehdä johtopäätelmän, joka on kaiken lisäksi vielä täysin oikein." (Keränen, 2010.)

Toimituksen ohjauksessa kansalainen voi toimia ohjelmassa myös materiaalin tuottajana. Suomi expressissä on käytetty katsojilta tulleita valokuvia ja videomateriaalia aiheista, joista toimituksen on niitä muuten ollut vaikea saada. Esimerkiksi edellä mainitsemassani moottorikelkkaverkosto-jutussa käytettiin kuvituksena katsojan lähettämää kuvaa moottorikelkkailusta. Suomi Expressillä on ollut kehitteillä myös ajatus eräänlaisesta dokumenttikamerasta. Idea tästä heräsi ADHD-lapsia käsittelevän jutun kuvauksissa, kun nauhalle yritettiin taltioida perheen kaoottista arkea. Kameran ollessa paikalla lapset kuitenkin istuivat kiltisti hiljaa paikallaan, mikä ei millään lailla vastannut heidän normaalia käyttäytymistä. Jos perheen äidillä olisi tässä vaiheessa ollut pieni kamera takan päällä, olisi saatu autenttista kuvamateriaalia siitä, kuinka lapset normaalisti huu-tavat, riehuvat ja tappelevat. Tällaisessa kuvamateriaalissa olisi vielä mukana tavallisen arjen todistusvoima, jonka varaan kansalaisjournalismi rakentuu.

4.4. Toimittaja - kansalaistoimittaja

Laura Ruusunoksa toteaa Journalismikritiikin vuosikirjassa 2007, että kriitikoiden mielestä kansalaisjournalismi on vain juhlallinen nimi työlle, jota kaikkien toimittajien pitäisi tehdä kokoajan. Kiireisissä toimituksissa ei kuitenkaan ole aikaa paneutua asioihin tavallisen ihmisen silmin ja kansalaisen näkökulma jää usein vain pienen kainalojutun tai pelkän kuvituksen varaan. Tämän vuoksi Ruusunoksan mukaan on perusteltua, että

löytyy myös toimittajia, jotka perehtyvät nimenomaan tekemään kansalaisjournalismia. (2007, 158.) Kansalaistoimittajan työ eroaakin hieman tavallisen toimittajan työstä. Kansalaisjournalismissa toimittajan tulee osata heittäytyä itse osaksi juttua ja tämä vaatii toimittajalta tietynlaista persoonaa ja rohkeutta.

Suomi expressissä toimittajan perustyö ei juuri eroa muista ajankohtaistoimitusten tehtävistä. Tavallisen journalismin tavoin myös kansalaisjournalismissa faktojen tulee olla kohdallaan, ja työ on pitkälti taustojen selvittämistä, asioiden tarkistamista ja juttujen koostamista. Työkuvien eroavaisuus astuukin kehiin siinä vaiheessa, kun lähdetään toimituksen sisältä kentälle. Haastateltavat eivät olekaan lausuntoautomaattien tapaisia virkamiehiä, vaan ihmisiä, jotka eivät koskaan aikaisemmin ole olleet tekemisissä tiedotusvälineiden kanssa. Toimittajan tulee siis opastaa ja rohkaista kansalaista, mutta myös käyttää journalistista ammattitaitoaan suojellakseen kansalaista väärältä julkisuudelta.

"Tein vähän aikaa sitten juttua siitä, miten hurmata nainen. Haastateltavana oli ammatikoulupoikia ja yksi heistä sanoi, että nainen hurmataan viemällä elokuviin, tarjoamalla hyvä aterian ja lopuksi laittamalla lasiin tyrmäystippoja. Siinä vaiheessa sanoin, että pistetäänpä poikki. Tavallaan ymmärrän sen, että se on ihan hauska vitsi, mutta kun se menee ulos tv-ohjelmassa, liikutaan siinä rajoilla naurattaako se. Poika tajusi sen lopulta itsekin, että eihän nyt noin voi sanoa telkkarissa, ja muutti vastaustaan." (Parkkinen, 2010.)

Kansalaisjournalismin tekeminen ei siis ole aina yhtä selkeää kuin tavallisen journalismin. Kansalaisjournalistisessa jutussa haastateltava ei yleensä ole koskaan aikaisemmin esiintynyt kameralle. Sen vuoksi kansalaisten kanssa työskenneltäessä toimittajalta vaaditaan paljon erilaisia rooleja. Suomi expressin toimintasuunnitelman (2010) mukaan toimittajan on osattava kuunnella kansalaista, mutta samalla myös kriittisesti arvioida ja punnita kuulemaansa tietoa. Joskus toimittajan on myös osattava haastaa kansalaisen mielipide ja esittää vastakysymyksiä; oletko nyt ihan varma tästä tai oletko tullut ajatelleeksi asiaa tältä kannalta. Vaikka kansalaisen arkikokemus tulee hyväksyä tiedonlähteeksi, toimittaja ei koskaan voi sokeasti luottaa kuulemaansa. Kansalainen voi olla myös väärässä ja sekin tulee kertoa.

Kansalaisjournalismissa pyritään usein vetoamaan katsojien tunteisiin ja siksi myös haastateltavasta on saatava irti niitä tunteita, mitä käsiteltävä asia hänessä herättää. Jos uuden tien kaavoitus omalle takapihalle saa tunteet kuohumaan, tulisi niiden tunteiden

näkyä myös jutussa. Tämä luo toimittajalle haasteita saatella ihminen oikeaan tunnetilaan kameran edessä.

"Siinä pitää vähän taktikoida ja tavallaan ohjata haastateltavaa, että saa sen helmen sieltä irti. Minä saatan monesti käyttää apuna pientä provosointia. Saatan sanoa, että "otetaas alusta ja älä pelästy nyt, mutta tällä kertaa mä vähän provosoin sua". Tässä pitää kuitenkin olla tarkkana, että haastateltava ymmärtää, ettei kysymyksessä ole minun henkilökohtainen provosointi. Pidän sitä itselleni yhtenä tämän työn haasteena keksii, miten saada ihmisestä esiin erilaisia puolia kameran edessä." (Parkkinen, 2010.)

Kansalaisjournalismissa toimittajan tulee olla kansalaisen tukija ja sparraaja, joka rohkaisee tätä sanomaan mielipiteensä ja ajatuksensa kameralle. Suomi expressin toimintasuunnitelmassa (2010) sanotaan, että kansalainen saa toimittajasta itselleen kumppanin, joka oikeasti kuuntelee ja tarvittaessa kyseenalaistaa mutta ennen kaikkea ottaa kansalaisen arkisen kokemuksen vakavasti.

"Vaikka tutkimukset osoittaisivat, että terveyskeskusten palveluihin ollaan tyytyväisiä, niin jos se ihminen on sitä mieltä, että hänen kohdalla asiat ovat menneen perseelleen, niin se varmaan siten pitää paikkansa. Ei tämän ihmisen kokemusta voi mennä kyseenalaistamaan, sano tilastot mitä tahansa." (Parkkinen, 2010.)

Kansalaistoimittajalta vaaditaan tietynlaista luonnetta ja rohkeutta heittäytyä osaksi juttua. Mitä lähemmäksi jutun aihetta toimittaja kuitenkin menee, sitä vaikeammaksi käy journalismiin kuuluvan objektiivisuuden säilyttäminen. Suomi expressin toimitussihteeri Elina Kaakisen mukaan omien näkemysten ja mielipiteiden hallitseminen vaatii toimittajalta erityistä ammattitaitoa. Jos esimerkiksi itse olisi vahvasti sitä mieltä, ettei soita saa ojittaa, olisiko silti valmis antamaan painavan puheenvuoron sellaiselle ihmiselle, jonka mielestä kaikki suot pitää ojittaa? Kaakisen mukaan ohjelman tavoitteena on päästä mahdollisimman lähelle kansan mielipidettä.

5 MITEN KANSALAIJOURNALISMI NÄKYY OMASSA INSERTISSÄNI

Kansalaisjournalismista saa kunnollisen käsityksen vasta kokeilemalla.

- Risto Kunelius & Heikki Heikkilä

Oma juttuni käsittelee Teiskon kautta Virroille kulkevien linja-autovuorojen lakkauttamista ja sen vaikutuksia Visuveden kylän asukkaiden elämään. Suomi expressiin otti yhteyttä visuveteläinen, periaatteesta autottomana elänyt, Kyllikki Mäki-Punto. Hän kertoi, että oli jo monta kuukautta taistellut säilyttääkseen kotikylänsä linja-autovuorot. Puhelinkeskustelu näytettiin 29.12.2010 ulos tulleessa lähetyksessä, jossa Kyllikki uhkasi leikkimielisesti tukkia valtatie 66:sen mopoautoilla, mikäli linja-autovuorot lakkautetaan. Tästä heräsi ajatus viedä Kyllikki mopoauto-ostoksille ja samalla kertoa, miten taistelu lakkauttamista vastaan on edennyt. Suomi expressin jutturaamatun mukaan lähdettiin tekemään noin neljän minuutin inserttiä, jossa korostuu konkreettinen kokeminen ja haastateltavan oma kerronta.

5.1. Kansalaisilta kansalaisille

Kansalaisjournalismin käytännöissä lähdetään liikkeelle siitä, että ihmisten arkinen kokemus on tärkeä tapa tietää ja siten merkittävä rakennusaines kansalaisjournalismin tavassa uutisoida (Heikkilä 2001, 172). Aihe omaan juttuuni tuli suoraan kansalaiselta, jonka elämään linja-autovuorojen lakkauttaminen vaikuttaa merkittävästi. Näin jo idean kertominen toi kansalaisen osaksi jutun tekoa ja antoi puheenvuoron tavalliselle ihmiselle. Jotta valmiista jutustakin tulisi kansalaisjournalistinen, sitä ei voitu lähteä tekemään vain linja-autovuorojen lakkauttamisesta. Kyllikin itse piti olla oleellisesti osa juttua ja kertoa tarina oman elämänsä kautta. Kansalaisjournalismin käytännöllisten juttujen ja hankkeiden ensimmäinen haaste onkin päästä kiinni ihmisten arkisiin kokemuksiin sekä kuunnella ja ymmärtää niiden sisältämiä merkityksiä. (Heikkilä 2001, 172.) Kyllikki Mäki-Punto oli valmis laittamaan itsensä likoon ja antamaan kasvot visuveteläisten taistolle. Pystyimme hyödyntämään Kyllikin elämää siten, että katsoja voisi samaistua Kyllikin kokemukseen ja näin toisimme käsittelemämme ongelman suoraan ihmisten iholle.

Annoimme Kyllikille väylän kertoa ahdingostaan muille kansalaisille. Tämän väylän myötä otimme myös tavallaan vastuun hänen sanomisistaan. Toimittajien ja viestimen asettuminen kansalaisen käyttöön merkitsee sitä, että kansalaiselta itseltäänkin voidaan vaatia väitteelleen perusteluja, eri näkökulmien huomioon ottamista, kohtuullisuutta, sekä halua arvioida perusteellisesti esitettyjä vaihtoehtoja ja niiden perusteluja. (Heikkilä 2001, 174.) Kyllikki oli selvittänyt, miksi linja-autovuorot olivat loppumassa, ketkä kaikki siitä kärsisivät, kuka voisi tehdä asialle jotain ja paljon muuta. Tavallisen kokijan sijaan Kyllikki oli suorastaan asialleen vihkiytynyt kansalaisaktiivi, jolla on kyky nasevasti rivien välistä piikitellä päättäjiä. Toisin sanoen meillä oli jutun päähenkilönä kansalaisjournalistinen helmi eli tunteita herättävä mummo keskeltä metsää, jolla oli sanottavaa ja kyky sanoa se oikein.

5.2. Osista tarinaksi

Juttu lähtee liikkeelle Kyllikin kertomana siitä, miten tulossa oleva lakkauttaminen vaikuttaa hänen kauppa- ja lääkärireissujen tekemiseen sekä, miksi hän alkoi taistelemaan lakkauttamista vastaan. Kuvituksena alussa nähdään Kyllikin ja hänen miehensä matka linja-autopysäkillä, nouseminen bussiin ja matkaa bussissa. Tämän jälkeen edetään suoraan haastatteluun, jossa Kyllikki kertoo, mitä kaikkea hän on asian eteen jo tehnyt, ja miten valtaapitävät ja päättäjät ovat hänen yhteydenottoihinsa vastanneet. Päädyttyään lopputulokseen, ettei millään taholla ole rahaa ja tilanne on mahdoton, Kyllikki päättää lähteä kuvausryhmän kanssa mopoauto-ostoksille. Autokaupassa juttu etenee Kyllikin ja autokauppiaan keskusteluna mopoauton sisällä. Kyllikki kysyy erinäisiä häntä askarruttavia kysymyksiä autoilusta ja mopoauton yksityiskohdista. Lopuksi kysymme Kyllikiltä autoliikkeen edessä, miltä mopoauto hänestä vaikutti.

5.3. Sinuun, minuun, meihin vai teihin?

Vaikka kansalaisjournalistinen juttu voi kertoa vain yhden ihmisen tarinan tai taistelun järjestelmää vastaan, pyritään jutuilla usein koskettamaan isompaa ihmisryhmää. Vaikka zoomataan yhteen ihmiseen, perheeseen tai ryhmään, tarvitaan jutulle myös yleinen taso. Ihmisten täytyy ymmärtää esimerkiksi liittyvätkö käsiteltävät asiat johonkin tiettyyn poliittiseen päätökseen tai hallinnolliseen menettelyyn. (Hujanen 2009,

123.) Tässä tapauksessa yleisempi taso juttuun oli haja-asutusalueiden liikennevuorojen tukirahojen uupuminen ja vuorojen lakkauttaminen. Seuraavalla tasolla olivat asukkaat tämän kyseisen linja-autoreitin varrella. Kolmannelta löytyi nimenomaisesti Visuveden asukkaat ja lopulta keskityttiin autottomiin vanheneviin asukkaisiin ja Kyllikin elämään.

Kansalaisjournalismille on melko yleistä, että kansalaiset ja päättäjät asetetaan vastakain ja katsotaan asioita enemmän alhaalta ylös kuin toisinpäin. Kansalainen voi kuitenkin olla myös väärässä. Kansalaisjournalismin liitetään monesti huoli journalismin riippumattomuuden menettämisestä, vaikka siihen kuuluu normaali lähdekritiikki. Toimittajat eivät ole kansalaisten vietävissä yhtään sen enempää kuin muidenkaan lähteidensä. (Bavard & Ruusunoksa 2007, 162.) Niinpä tässäkin jutussa toimittajana minun oli tarkistettava Tampereen ELY -keskuksesta ja Paunulta, olivatko Kyllikin antamat tiedot vuorojen loppumisesta ja niihin johtaneista syistä oikein. Kansalaisjournalismin tehtävä ei ole toimia tuomarina, joten jutussa ei myöskään alleviivattu syyllistä ongelmaan, vaikka Kyllikki toikin esille omia mielipiteitään esimerkiksi kunnallisesta päätöksenteosta ja valtion tukirahapolitiikasta.

5.4. Toimittaja kulisseyssä

Vaikka olin jutun toimittaja, minun tehtäväni ei tällä kertaa ollut samanlainen kuin tehdessäni normaalia uutisjuttua. Varsinaisessa haastattelussa en esittänyt perinteisiä kysymyksiä mitä, missä, milloin. Pyrin enemmänkin saamaan Kyllikistä esiin hänen mielipiteitä aiheesta ja mitä tunteita se hänessä herättää. Tiesin aikaisempien puhelinkeskustelujen perusteella, että Kyllikki oli turhautunut kansalaisen vaikuttamisen vaikeuteen ja melko neuvoton jatkamaan taisteluaan. Minun tehtäväni oli saada Kyllikki kertomaan, mistä oli kysymys, miten se vaikutti hänen elämäänsä, miksi hän oli käynyt taisteluun ja miltä tämä kaikki hänestä tuntui.

Näin Kyllikin ensimmäistä kertaa vasta haastattelutilanteessa ja luottamussuhteen luominen välillemme oli tehtävä hyvin pienessä ajassa. Ammatillisen kokemuksen avulla tiesin, että hiljaisuus oli hyvä rikkoa heti alkuunsa. Juttelinkin Kyllikin ja hänen miehensä kanssa sisutuksesta ja huonekasveista samalla, kun kuvaaja asetti kameraa paikoilleen. Kevyellä jutustelulla ohjasin Kyllikin huomiota pois kamerasta. Uskoin, että mitä vähemmän korostamme kameran läsnäoloa, sitä rennommaksi Kyllikki olonsa

tuntee. Aloitin asiasta keskustelun tietoisesti jo ennen kuin kuvaaja antoi minulle luvan. Pyrin tekemään tilanteesta mahdollisimman rennon oloisen ja välttämään perinteistä kysymys-vastaus -kaavaa. Kun kuvaaja sanoi olevansa valmis, peruutin ja kyselin Kyllikiltä samoja asioita, joista olimme jo hetken puhuneet. Näin kysymykset eivät tulleet Kyllikille yllätyksenä ja minä tiesin suurin piirtein, mitä Kyllikki kysymyksiini vastaa. Näin pystyin omalla kysymysten asettelulla myös varmistamaan, että haluamani tietty kommentti tulee varmasti nauhalle. Kysymyssanoina käytin enemmän sanoja kerro, kuvaile ja miltä tuntuu.

Kyllikin persoona jaksoi kantaa ilman, että siihen tarvittiin minua kokemaan asiaa hänen kanssaan. Mennessämme autokauppaan ja siellä ollessamme minun tehtäväni olikin tavallaan enemmän opastaa Kyllikkä toimimaan, kuin esittää toimittajana kysymyksiä autokauppiaille. Neuvoimme kuvaajan kanssa yhdessä Kyllikkiä esimerkiksi siinä, mistä mihin hän kuvassa liikkuu ja milloin hän voi aloittaa jutustelun autokauppiaan kanssa. Keskustelua puolestaan ohjasimme antamalla Kyllikille lisäkysymyksiä, kun hän ei enää keksinyt niitä itse. Samalla myös rohkaisin häntä kyselemään autokauppiaalta juuri niitä asioita, jotka nimenomaan askarruttivat häntä auton hankinnassa. Tämä toimintamuoto ei onnistuisi, jos päähenkilö ei olisi siihen valmis. Kyllikki kuitenkin pärjäsi siinä oikein hyvin. Vaarana tässä on se, että ohjaamalla Kyllikkiä toimimaan, saattaisin vaikuttaa liikaa kuvaan, joka hänestä muodostuu. Jättämällä taas jutun liikaa-kin vain Kyllikin varaan, voisin myös kadottaa journalistisen vastuuni juttua ja viestintä kohtaan. Eli vaikka haastateltava on kokija ja juttu rakentuu hänen ajatuksiin ja sanomiin, tulee minun silti toimittajana olla vastuussa jutusta ja toimia tavallaan "tilanteen herrana". Mielestäni onnistuin tässä melko hyvin. Autokaupassa olisin tosin voinut seurata Kyllikin ja kauppiaan puhetta enemmän ja ohjeistaa heitä tarkemmin. Uskoin kuitenkin, että autottomana eläneeltä Kyllikiltä itseltään irtoaa autokauppiaille paljon herkullisempia kysymyksiä kuin minulta toimittajana.

Tärkein ja merkitsevin tehtäväni oli kuitenkin tarinan varsinainen rakentaminen editissä. Ensimmäiseksi ongelmaksi osoittautui oma käsitykseni kansalaisjournalistisen jutun mahdollisuuksista. Lähdin rakentamaan juttua liian kapeakatseisesti tavallisen uutisjutun kaavalla, kunnes tajusin lähteneeni liikkeelle aivan väärästä päästä. Uutisjutussa käsiteltävä asia sijoitetaan heti kärkeen ja tarinaa viedään eteenpäin vuorottelemalla toimittajan spiikkejä ja haastateltavan puhetta. Kansalaisjournalistiseen juttuun puolestaan luodaan ensiksi tunnelma, jonka sisällä tarina kulkee. Vasta sen jälkeen voidaan

sukeltaa sisälle aiheeseen. Leikkausvaiheessa oli ensin musiikilla, oikeilla kuvilla ja tarinallisilla elementeillä päästävä sisälle Kyllikin tarinaan ja tunteeseen, ennen kuin voitiin alkaa heittelemään kehiin faktoja. Toinen suuri haaste oli toteuttaa juttu kokonaan ilman toimittajan spiikkejä niin, että äänessä oli vain ja ainoastaan jutun päähenkilö Kyllikki. Näin toteutetussa jutussa kansalaisen sanan painoarvoa korostetaan ja toimittajan rooli jää taustalle, mihin kansalaisjournalismissa yleensä pyritäänkin. Haastattelumateriaali oli Kyllikin osalta hyvin luettelonomaista ja haastavinta oli valita nasevista lauseista ne parhaat ja vaikuttavimmat. Päänvaivaa teetti myös siirtymät tilanteesta toiseen ilman, että käytin niihin omia välispiikkejä.

Kansalaisjournalismi näkyi mielestäni jutun teossa ja valmiissa lopputuloksessa monellakin tavalla. Kansalaisjournalismissa koko tuotantoprosessin tulisi olla läpinäkyvää ja kansalaisen tulisi olla mukana kaikissa journalistisen prosessin eri vaiheissa (Ahva 2010a, 51). Tämän jutun kansalainen, Kyllikki, toimi jutussa ohjelmaidean esittäjänä, taustatiedon hankkijana, ongelman kokijana, kasvona aiheelle, äänenä lopullisessa insertissä, isomman ryhmän esimerkkinä ja koko jutun kantamana voimana. Tästä huolimatta juttu oli kuitenkin toteutettu ammattimaisesti ja oli puhtaasti journalismia, eikä kansalaisen omaa kirjoittelua.

Suomi expressiltä saamani palautteen mukaan tarina oli ehjä ja toimii hyvin ilman toimittajan spiikkejä. Jutun tarinassa nähtiin kosketuspintaa, johon katsoja voi samaistua. Kokonaisuudessaan jutun uskottiin herättävän ihmisten päässä ajatuksia ja kysymyksiä siitä, alkavatko maaseudulla liikkumisen vaihtoehdot todella olemaan noin vähissä.

Aina voi tietenkin pohtia, olisiko jutusta jotenkin saanut vieläkin kansalaisjournalistisemman. Jos juttu olisi esimerkiksi ollut pitempi, olisimme voineet kiertää Kyllikin kanssa eri tahot läpi ja esittää päättäjille suoria kysymyksiä kameran edessä. Olisimme voineet myös korostaa Kyllikin suurta urakkaa, näyttämällä kuvaa kansalaisadressin keräämisestä. Tällöin olisi kuitenkin ollut vaarana sortua tarinan kerronnan sijaan pelkään tekemisen dokumentointiin. Nyt juttu pysyi kepeänä ja kertoi asiaa nimenomaan Kyllikin tarinan kautta.

6 SUOMI EXPRESS NYT JA HUOMENNA

"The most important thing anyone can say about public journalism I will say right now: we'r stil inventing it."

- Jay Rosen

Vaikka monet televisio ja radioasemat ovat olleet jo pitkään tekemisissä kansalaisjournalismin kanssa, silti valtaosa kansalaisjournalistisista aloitteista on tehty sanomalehtien toimituksissa (Haas 2007, 11). Useimmat kokeilut ja prosessit sijoittuvatkin lehtien palstoille eli printtimediaan. "Yleisönosaston" siirtäminen televisioruutuun tuokin mukanaan liudan erilaisia haasteita, mutta myös uusia mahdollisuuksia. Pohdin seuraavassa, miten Suomi express on onnistunut yhdistämään kansalaisjournalismin ja television sekä miltä ohjelman asema ja tulevaisuus näyttää.

6.2. Miten kansalaisjournalismin sijoittaminen televisioon on onnistunut

Kansalaisjournalismin esiaskeleita Suomen televisiossa ovat aikaisempina vuosia ottaneet muun muassa ohjelmat Kansalaisen tietolaari, Koko Kansan Kanava, Kansan TV ja tietenkin Karpolla on asiaa (Keränen 2005, 3). Keräsen mukaan televisio on raskas väline, jonka pyörittämiseen vaaditaan paljon sekä teknistä että toimituksellista väkeä. Haastavaa työstä tekee sen, että koko tekijätiimin on sisäistettävä kansalaisjournalismin ajatus, jotta kansalaiset saataisiin oikealla tavalla esille ohjelmassa. Tämä on vaatinut Suomi expressin toimitukselta usean vuoden työn.

Suomi express onkin jatkoa sitä edeltäneelle Suomi puhuu -ohjelmalle, joka toimi aikoinaan tietyllä tavalla televisiossa tapahtuvan kansalaisjournalismin edelläkävijänä. Vuosina 2003-2006 pyörineessä Suomi puhuu -ohjelmassa ensimmäistä kertaa alistettiin verkko ja tv katsojien käyttöön. Ohjelma oli suora studiokeskustelu, jossa kolme ihmistä, suurin osa tavallisia kansalaisia, keskustelivat katsojien internetissä esittämistä aiheista. Suora lähetys studiosta koettiin kuitenkin lopulta tavalliselle kansalaiselle liian vieraaksi ympäristöksi. Ohjelman lopettamisen jälkeen Yleisradio alkoi kehittää uutta inserttityyppistä ohjelmaformaattia, Suomi expressiä. (Keränen 2010.)

Vaikka enää ei ole kysymys suorasta lähetyksestä, luo televisio välineenä edelleen erilaisia haasteita. Heinolalaisessa sanomalehti Itä-Hämeessä työskentelevän kansalaistoimittaja Chiméne Bavardin mukaan suurin osa kansalaistoimittajan ajasta kuluu kysymysten ja juttujen luettamiseen haastateltavilla (2007, 162). Tv-työssä materiaalin tarkistuttaminen ei olekaan yhtä helposti toteutettavissa kuin printtimediassa. Ei ole realistisesti mahdollista raahata jokaista haastateltavaa istumaan edittiin ja seuraamaan jutun valmistumista. Suomi expressin toimintasuunnitelmassa sanotaan kuitenkin ohjelman kansalaisjournalismin olevan läpinäkyvää.

Suomi expressin toimintatavat ovat katsojien nähtävissä. Katsojalla on oikeus tietää, millä tavalla ohjelmaa tehdään ja kuinka se hankkii tietonsa. Ohjelma kertoo kuinka ja mistä ideat tulevat ja kuinka niiden työstäminen TV-ohjelmaksi etenee. (Toimintasuunnitelma 2010.)

Niinpä itse ohjelmassa yleensä kerrotaan, mistä ohjelmaidea on peräisin ja miten se tuli toimitukseen sekä näytetään, mistä ongelmaa lähdettiin purkamaan. Monessa jutussa toimittaja, yksin tai yhdessä kansalaisen kanssa, selvittää katsojien lähettämää ongelmaa. Näin katsoja on tavallaan mukana ongelmanratkaisun eri vaiheissa. Vaikka kansalainen ei fyysisesti ole kaiken aikaa mukana jutun teossa, pyritään eri vaiheet kertomaan ja kuvailemaan lopullisessa ohjelmassa. Siitä ei kuitenkaan päästä mihinkään, että valmiin ohjelman kansalainen näkee vasta ulos tulevassa lähetyksessä, eikä näin voi konkreettisesti vaikuttaa editissä syntyvään lopputulokseen.

Television ohjelma-aika on myös hyvin rajattua ja jutut joudutaan tiivistämään muutama minuutteihin. Televisiossa Suomi express joutuu myös kilpailemaan katsojista monen muun kanavan kanssa. Ohjelman tulee siis houkutella katsojia ja erottua television muusta ohjelmatarjonnasta. Televisio-ohjelman tuottaminen on lisäksi monesti printtimediaa kalliimpaa.

Jos taas lähdetään listaamaan television etuja kansalaisjournalismissa tavalliseen printtimediaan nähden, tulee ensimmäisenä mieleen vaikuttavuus. Siinä missä kirjoitettu teksti kertoo tunteista, kuva antaa katsojalle mahdollisuuden kokea tunne. Televisiossa haluttua tunnetta voidaan korostaa musiikkivalinnoilla, oikeilla kuvilla, rytmityksellä ja haastateltavien omilla tunnereaktioilla. Televisio luo myös yhdessä internetin kanssa paremman alustan katsojan ja toimituksen vuorovaikutteisudelle. Suomi expressin ko-

tisivuilta löytyykin esimerkiksi Pulma TV-keskustelupalsta, missä katsojat itse ratkovat toisten katsojien esittämiä pulmia.

YLE.fi YLE.fi-etusivu | Löydä A-Ö Etsi

Suomi express mahdollisuus vaikuttaa

- > Etusivu
- > Kerro oma tarinasi
- > Keskustele
- > Lähetä juttuvinkki
- > Kiitä
- > Lumiluomukset valokuvakilpailu
- > Runoja Suomesta runokilpailun tulokset
- > **Ratkaise pulma**
- > Lähetä pulma
- > Ohjelma
- > Toimitus ja yhteystiedot

Timon videoblogi

Ratkaise pulma

Nyt kaikki mukaan ratkomaan pulmia!

Suomi express nostaa kerran viikossa käsittelyyn yhden pulman ja haastaa sekä ohjelman katsojat että verkkosivujen käyttäjät kertomaan omia ratkaisumallejaan esitettyihin ongelmiin.

Miten voi remontoida edullisesti? Miten saa lapset pysymään pois tietokoneen ääreltä? Miten onnistuu laihdutuskuuri? Miten voi säästää bensakuluissa? Miten voi estää myyrätuhot? Siinä malliksi muutamia monelle tuttuja pulmia, joiden ratkaisemisessa sinä voit olla oman elämäkokemuksesi ansiosta paras mahdollinen asiantuntija.

Mikä on oikea tapa hävittää vanhat kirjat, kysyy Suomi expressin katsoja Pauli Koivula. Hän kirjoittaa, että sekajäte ei tunnu hyvältä ratkaisulta.

Miten eroon vanhoista kirjoista? Kertokaa, miten te hävitätte esimerkiksi vanhat aikansa eläneet koulukirjat, jotka ovat täynnä vanhentunutta tietoa. Keksiikö joku kirjoille uusiokäyttöä?
> **Lue lisää ja ehdota omaa ratkaisua**

Kuva 1. Näkymä Suomi expressin nettisivulta.

Lisäksi sivuilla on myös vihjekekanava ja keskusteluportaali. Internetin avulla televisiossa näytetyn jakson voi katsoa myös jälkikäteen Yleisradion nettitelevisiosta YLE Areenasta. Suomi expressiltä löytyy profiili myös Facebookista, mutta sen käyttö ohjelman teossa on vielä aika niukkaa.

Kansalaisjournalismia Suomi expressissä kartoittaneiden suomalaisten alan tutkijoiden Laura Ahvan, Heikki Heikkilän ja Jari Väliiverrosen mukaan Suomesta ei tällä hetkellä löydy toista Suomi expressin kaltaista kansalaisjournalistista televisio-ohjelmaa, ja koko ohjelmaformaatti on harvinainen jopa ihan maailmanlaajuisesti.

6.3. Ketä ohjelma kiinnostaa?

Suomi expressin tekijätiimi uskoo vahvasti, että tämän tyyllisellä ohjelmalla on kysyntää nykyajan Suomessa. Keräsen mukaan erilaiset tutkimukset kertovat, että ihmisten luottamus viestimiin rapautuu koko ajan enemmän. Ihmiset eivät enää luota siihen, mitä lehdessä kirjoitetaan tai radiossa ja televisiossa sanotaan. Keränen sanookin, että media toistaa poliitikkojen virheitä haalimalla itselleen liikaa valtaa ja etäännyttämällä itsensä yleisöstä. Kun kansalaisia ja katsojia ei oteta rehellisesti ja avoimesti mukaan päätöksentekoon, alkaa usko päättäjiin horjua. Kansalaisjournalismi ei Keräsen mukaan ole ratkaisu tähän ongelmaan, mutta se on keino taistella ongelmaa vastaan.

Suomi express kerää television ääneen viikoittain noin 250 000 katsojaa. Vaikka katsojaluvut ovat tasaisesti nousseet aloittamisvuodesta 2006 lähtien, ohjelma tunnettavuus on silti aika heikko. Ohjelma itse demonstroi tämän yhdessä jaksossa tekemällä katu-gallupin, jossa ihmisiltä kysyttiin haluaisivatko he televisioon sellaisen ohjelman, jossa kansalaiset pääsisivät ääneen ja vaikuttamaan. Useimmat vastasivat myöntävästi, jonka jälkeen heille kerrottiin, että he olivat juuri osallistuneet sellaiseen ohjelmaan. Useimmat olivat yllättyneitä, eivätkä tunteneet ohjelmaa entuudestaan. Keräsen mukaan gallupin anti ei sinänsä yllättänyt tekijöitä, sillä myös katsojatutkimukset osoittavat, että tv-katsojista ylipäätään vain noin 50-60% tietävät, mikä Suomi express on. Hänen mukaansa yksi syy saattaa olla ohjelman nimessä, joka johtaa helposti harhaan. Samaan lähetysaikaan MTV3:lta tuleva Salatut elämät näkyy myös negatiivisesti Suomi expressin katsojaluvuissa.

Kaakisen mukaan katsojalukuihin vaikuttavat monet eri tekijät ja sarjan kysyntää tulisi-kin katsella enemmän toimitukseen tulevasta palautteesta. Neljän vuoden aikana palautteen määrä on hänen mukaansa koko ajan lisääntynyt ja ennen kaikkea sen laatu on parantunut. Ohjelman katsojaprofiili on keski-ikäisistä ylöspäin. Toimituksen mukaan ohjelma ei houkuttele nuoria ja Kaakinen uskoo syynä olevan sen, ettei nuora kiinnosta YLE:n ohjelmat muutenkaan. Hän kuitenkin korostaa, että ohjelman katsojakuntaa tulisi ennemminkin katsella yhteiskunnallisen kiinnostuksen kuin iän tai sosiaalisen ryhmän mukaan. Keränen puolestaan uskoo nuorien hakevan tiedon enemmän netistä kuin katsomalla ajankohtaisohjelmia televisiosta.

6.4. Ohjelman asema ja tulevaisuus?

Sekä Kaakisen että Keräsen mukaan Suomi express saa Yleisradion ajankohtaisohjelmien joukossa kokoajan parempaa jalansijaa. Kaakisen mukaan toimitus on nähnyt kovan työn YLE:n sisällä havainnollistaakseen, mistä kansalaisjournalismissa on perimiltään kysymys. Yleisradion tehtäviin kuuluu olla kansan palvelija ja Kaakisen mukaan Suomi express on juurikin sitä. Yksi suuri kysymys hämmöttää kuitenkin tulevaisuudessa; mistä saada uusia katsojia? Sarjan katsojakunta vanhenee koko ajan, eikä sarja tahdo houkuttaa nuoria katsojia. Toimituksen mukaan haasteena lähitulevaisuudessa onkin saada netti- ja mobiili-median käyttäjät television ääreen.

6.5. Toimitus vastaa: toteutuuko kansalaisjournalismi Suomi expressissä?

Kaikki kolme haastateltavaa olivat yhtä mieltä siitä, että kansalaisjournalismi toteutuu ohjelmassa kohtalaisen hyvin. Keränen perusteli sanomaansa sillä, että kansalaista käsitellään ohjelmassa kunnioittavasti ja hänelle annetaan ainakin näennäisesti mahdollisuus vaikuttaa. Kaakinen ja Parkkinen puolestaan korostivat kansalaisen asemaa jutun pääosassa, jonka käyttöön virallinen taho alistetaan. Heidän mukaansa Suomi expressissä kansalainen nähdään aktiivisena toimijana eikä pelkkänä kuriositeettina.

7 POHDINTA

Koska kansalaisjournalismissa tulisi varsinaisen konseptin lisäksi tutkia myös sen luomaa vaikutusta, ei oma tutkimukseni ole siinä mielessä tarpeeksi kattava. Resurssien ja aikarajoitteiden vuoksi minulla ei ollut mahdollisuutta tutkia lähemmin Suomi expressin katsojien mielipiteitä, ohjelmasta syntyneitä vaikutuksia tai profiloida tarkemmin ohjelman katsojia. Tutkimukseni johtopäätöksiä ja tuloksia tarkasteltaessa tuleekin muistaa tutkimuksen pienimuotoisuus.

Tutkimuksen toiminnallinen osuus toimi tärkeässä roolissa myös opinnäytetyön kirjallisuudessa osassa. Ilman toimintaosuutta työ olisi ollut varmasti liian teoreettista ja kuivaa luettavaa. Jälkeenpäin ajateltuna oma havainnointiaika toimituksessa olisi voinut olla pitempi, jotta olisin päässyt vielä tarkemmin seuraamaan esimerkiksi eri toimittajien työskentelymenetelmiä kansalaisten parissa. Olisin tietysti voinut myös haastatella koko toimituksen väen, mutta silloin haastattelujen teemallisuus ja yksiluontoisuus olisi kärsinyt. Pyrin tekemään haastatteluista mahdollisimman vapautuneita ja keskustelunomaisia, jolloin usean ihmisen haastattelu ja materiaalin purku olisi vienyt turhan paljon aikaa. Näen kuitenkin itse, että keräämäni materiaali oli riittävä, jotta pystyin pääsemään tutkimuksessani tarpeeksi luotettavaan johtopäätökseen.

Oman tutkimukseni jälkeen näkisin, että Suomi express voidaan luokitella kansalaisjournalistiseksi ajankohtaisohjelmaksi. Ohjelma tuo vahvasti ilmi kansalaisjournalistisen ajatuksen sen takana ja välittää sitä myös Yleisradion sisällä. Ohjelma kannustaa ihmisiä jokaisessa jaksossa osallistumaan eri keskusteluihin ja tarjoaa kansalaisille monta eri kanavaa kertoa ajatuksiaan. Näin ohjelma myös vahvistaa deliberatiivista eli julkista keskustelua painottavaa demokratiakäsitystä, johon kansalaisjournalismi nojaa. Vaikka toimituksen jälki näkyy aihevalinnoissa, juttujen teossa, haastateltavien valinnassa ja paljon muussa, ohjelmaa pyritään kuitenkin tekemään kansalaisten ehdoilla.

Kansalaisjournalismin perusajatuksen mukaan ohjelman näkyvin piirre on kansalaisen erityinen rooli. Ohjelmassa on ohjelmapaikkoja, joissa toimittajan ääni ei kuulu lainkaan ja kuvissa korostetaan kansalaista päähenkilönä. Vaikka haastateltavaa osittain ohjaillaan ja jopa provosoidaan, ei mielestäni voi sanoa, että kansalaisten suuhun laitettaisiin toimittajan sanoja. Ohjelma on kuitenkin ammattijournalismia, joka takaa sa-

man luotettavuuden kuin mikä tahansa muukin journalistinen tuotos. Vaikka ohjelmassa ollaan pienen ihmisen asialla, muistetaan, että se pieni ihminen voi olla myös väärässä.

Toimitus pyrkii koko ajan kehittämään omaa tietämystään kansalaisjournalismista ja sitä myöten kehittämään myös ohjelman formaattia. Ohjelma herättää keskustelua, etsii ratkaisuja ja haastaa päättäjiä. Näen kuitenkin ongelmana sen, että ohjelma koskettaa melko pientä ihmismäärää, jolloin sen vaikutuksetkaan eivät yleensä ole yhteiskunnallisesti kovin merkittäviä. Ohjelmasta voi kuitenkin usein olla apua yhdelle henkilölle tai joukolle henkilöitä, mikä taas on kansalaisjournalismia konkreettisemmillaan.

Maalaisjärjellä ajateltuna kansalaisjournalismi toimisi parhaiten silloin, kun sitä seuraisi mahdollisimman moni kansalainen. Vaikka Suomi expressin kohderyhmäksi voi olla määritelty iältään vanhemmat katsojat, tekijöiden huoli tulevaisuudesta kielii tarpeesta houkutella ohjelman ääreen uusiakin katsojia. Tutkimusta tehdessäni minulle nousi monenlaisia kysymyksiä siitä, minkä vuoksi Suomi expressin kaltainen ohjelma ei houkuttele isompaa katsojamäärää. Jos formaatti tosiaan on maailmanlaajuisesti harvinainen, nykypäivään sopiva ja mediankin mielestä tarpeellinen, luulisi sen keräävän isompia katsojamääriä. Kansan usko päättäjiin ja median puolueettomuuteen heikkenee hetki hetkeltä, mutta siltikään kansa ei löydä kansalaisjournalistisen ohjelman ääreen. Onko kansalaisjournalismin ajatus sitten kuitenkin vielä hämärän peitossa vai koetaanko sen vaikuttavuus vain turhan pieneksi?

Suomalaisten mielensopukoissa sana kansalaisjournalismi herättää monesti hellyttävän kuvan Hannu Karposta taistelemassa pienen ihmisen puolesta. Samat ihmiset, jotka aikoinaan seurasivat Karpoa katsovat nyt Suomi expressiä. Kuoleeko kansalaisjournalismi Suomesta vanhenevan sukupolven mukana vai odotellaanko tässä vielä sen suurempaa syntymää? Itse näkisin asian niin, että kansalaisjournalismi on tosiaan jäänyt nuoremmilta polvilta huomiotta. Nykypäivänä halutaan isoja muutoksia nopealla tahdilla, johon pienistä puroista ajan kanssa kasvava kansalaisvaikuttaminen ei pysty. En kuitenkaan usko, etteikö nuorisoa voisi houkutella kansalaisjournalismin äärelle. Yleensä se on nimenomaan nuoriso, joka siellä barrikadeilla jylisee ja vaatii päättäjiltä muutoksia.

Jos kansalaisjournalismin tehtäviin kuuluu kannustaa kansalaisia osallistumaan enemmän poliittiseen keskusteluun ja vaikuttamaan päätöksentekoon, niin eikö tällöin tulisi

aktivoida nimenomaan sitä osaa väestöstä, joka ei tilastojen mukaan ole poliittisesti kovin aktiivinen? Se, että YLE tai ajankohtaisohjelmat eivät kiinnosta nuoria, on mielestäni ylimalkainen päätelmä, joka ei riitä syyksi olla kannustamatta tätä ikäryhmää osallistumaan. Tavallaan aiheeseen olisi hauska tarttua ihan kansalaisjournalistisessa mielessä. Miksi nuoret ovat hylänneet Yleisradion tai ylipäätään television, vai ovatko? Tietenkin vasta-argumenttina voisi pohtia asiaa myös toisinpäin, onko Yleisradio luovuttanut katsojista kilpailemisen internetin suosion kasvaessa?

Tällä hetkellä Suomi express houkuttelee televisiossa katsojiaan osallistumaan ohjelman tekoon nettisivujen kautta. Jotta saataisiin ohjelmalle uusia tuoreita katsojia, tulisi ennemminkin houkutella netistä katsojia television ääreen. Suomi express pyrkii palvelemaan koko kansaa ja on halunnut siksi säilyttää yhteydenpitovälineenä internetin lisäksi myös puhelimen ja perinteisen kirjeen. Näin varmistetaan, että Pihtiputaan perukoilla asuva pappakin saisi yhteyden ohjelmaan. Kuitenkin jo nyt noin 70 prosenttia ohjelmaan tulevista yhteydenotoista lähetetään internetin kautta. Jos siis halutaan toteuttaa koko kansan kansalaisjournalismia, tulisi olla voimakkaammin näkyvillä. Ottamalla perinteisten välineiden lisäksi paremmin käyttöön esimerkiksi sosiaalisen median, olisi ohjelmalla kattava tietoverkko aina paperikirjeistä Facebookiin asti. Internetti ja sosiaalinen media, eivät kuitenkaan saisi missään nimessä syödä perinteisiä tapoja.

Suomi express toteuttaa kyllä kansalaisjournalismia, mutta palvelee sillä vain turhan pientä siivullista kansalaisista. Tämä pienikin siivu on kuitenkin merkityksellinen, jos palataan kysymykseen "tarvitsemmeko kansalaisjournalismia". Suomen kaltaisessa maassa, missä poliittinen ja kaupallinen elämä on keskittynyt pääkaupunkiseudulle, kokee muu Suomi monesti itsenä eristetyksi päätöksenteosta. Useimmiten uutiset keskittyvät kehä kolmosen sisälle, ja Viitasaaren mummo pääsee korkeintaan kymppi uutisten kevennykseen. Tässä mielessä Suomi express eroaa muista medioista käsittelemällä myös pienen ihmisen asioita uutisjournalismin kaltaisella vakavuudella. Tässä mielessä kansalaisjournalistiset piirteet toteutuvat ohjelmassa, koska se antaa tavallisille ihmisille ympäri Suomen mahdollisuuden saada äänensä kuuluviin.

Tunteisiin vetoavaan kansalaisjournalismiin liittyy myös vaaroja, jotka sitä toteuttavan välineen tulee tiedostaa. Esimerkiksi kun halutaan välittää joku tietty argumentti tunteiden, tarinan ja tunnelman keinoin, on aina vaarana sortua leikittelemään liikaa päähenkilön persoonan kustannuksella. Oleellinen kysymys kuuluukin, missä menee tun-

teita herättävän kansalaisjournalistisen jutun ja sosiaalipornon raja? Tarkkaa viivaa näiden välille on vaikea vetää, mutta itse lähtisin rajaamaan niitä rooliajattelun kautta. Sosiaalipornossa jutun päähenkilöstä tehdään vitsi, jonka sanoma ei ole jutun kannalta merkityksellinen. Kansalaisjournalismissa puolestaan henkilö ei edes pääse kuviin, ilman painavaa sanottavaa. Näiden myötä myös juttujen tavoitteet muuttuvat. Sosiaaliporno koetaan viihteenä, kun taas kansalaisjournalismi luokitellaan enemmän asiaohjelmaksi. Joskus asiaohjelmakin voi tosin sisältää viihdettä, mutta ei ohjelmassa esiintyvien kansalaisten kustannuksella. Suomi expressissä kansalaista pyritään toimintasuunnitelman mukaan kohtelemaan kunnioittavasti ja sitä pikemminkin suojellaan kuin riepotellaan mediassa. Ohjelma, joka perustuu kansan yhteydenottoihin, ei pyörisi kovin pitkään, mikäli se kohtelisi kansalaisia väärin. Toimitukseen tulevien yhteydenottojen ja positiivisen palautteen pohjalta voisi päätellä, että kansalaista käsitellään ohjelmassa toimintasuunnitelman kaavoittamalla tavalla.

Toinen vaaratekijä on julkisuuden tuoman vallan valvominen. Kansalaisjournalistiseen keskusteluun voi osallistua kuka vain, ja ilmiön periaatteiden mukaan kuka tahansa voi olla kansalainen. Voiko siis esimerkiksi kerrostalon rakennuttaja taistella kansalaisjournalismin avulla sitä vastaan, että joku hänen haluama alue kaavoitetaankin tehdasalueeksi? Tämä tekisi kansalaisjournalismista suoran vallankäytön välineen, joka ei enää yltäisi kattamaan kansalaisjournalismin jaloja "teesejä". Elina Kaakisen mukaan Suomi expressiinkin tulee paljon yhteydenottoja, missä suoraan sanotaan, millainen juttu missäkin kiistan vaiheessa pitäisi tehdä. Omien sanojensa mukaan tällaiset yhteydenotot saavat toimitussihteerin aina vähän varpailleen ja pitää olla todella poikkeuksellinen juttu, että se menisi läpi ja päättyisi ohjelmaan. Tällainen menettely mielestäni vahvistaa Suomi expressin roolia ammattimaisena journalismina. Kansalla on mahdollisuus puhua, mutta on toimittajan vastuulla, mitä puhutaan.

Kansalaisjournalismin yhteydessä ajatuksissa hiipiikin usein epäily tiedon luotettavuudesta. Toisaalta kansa uskoo paremmin kaltaisiensa sanoja kuin päättäjien ympäröityjä lausuntoja. Toisaalta luottamuksen taas lunastaa alan ammattilainen, eikä tavallinen tallaja. Voiko kaikkea vastuuta tiedon oikeellisuudesta kuitenkin lastata toimittajan harteille? Mihin asti toimittajan on tarkastettava lähteensä oikeellisuus, jos kansalaisen oma kokemus nähdään kansalaisjournalismissa tärkeänä tiedonlähteenä? Kansalaisjournalismi tavallaan ylläpitää paradoksia, jossa uskotaan totuuden tulevan kansalaisten suusta, mutta se uskotaan totuudeksi vasta, kun toimittaja takaa sen.

Lopuksi sopii pohtia ajatusta, voiko kansalaisjournalismi todella ratkaista yhteiskunnan ongelmia? On sanottu, että ilman mediaa ei ole demokratiaa ja ilman demokratiaa ei ole vapaata mediaa. Näin ollen media ei koskaan saisi katsella vain yhteen suuntaan, vaan olla vastaanottavainen kaikille lähteilleen. Ei siis riitä, että kerrotaan kansalle päättäjien näkemyksiä ja ratkaisuja. On myös muistettava kertoa päättäjille kansalaisten ajatuksista ja ongelmista.

Because we were totally absorbed in sending information out and were barred by detachment from allowing anything important back into the newsroom center of our universe, we were missing something crucial about the needs and realities of public life.
- Davis "Buzz" Merrit (1995)

LÄHTEET

Aineistolähteet

Kaakinen, Elina 2010. Toimitussihteeri. Suomi express, Jyväskylä. Haastattelu, 14.12.2010.

Keränen, Timo 2010. Tuottaja. Suomi express, Jyväskylä. Haastattelu 14.12.2010.

Parkkinen, Riika 2010. Toimittaja. Suomi express, Jyväskylä. Haastattelu 15.12.2010.

Suomi express 2011. Televisio-ohjelma/ oma insertti. YLE TV 2 29.12.2010 ja 16.2. 2011.

Teorialähteet

Aaltonen, Mika & Heikkilä, Titi 2003. Tarinoiden voima. Talentum, Helsinki.

Ahva, Laura 2010a. Luentomateriaali/ PowerPoint. Kansalaisjournalismin alkuluento: Kansalaisjournalismi - Mitä se on? Journalismin tutkimusyksikkö Tampereen yliopisto 18.2. 2010, Tampere.

Ahva, Laura 2010b. Making news with citizens: Public Journalism and Professional Reflexivity in Finnish Newspapers. Tampereen yliopisto, Tampere.

Alasuutari, Pertti 1994. Laadullinen tutkimus 2.painos. Vastapaino, Tampere.

Bavard, Chiméne & Ruusunoksa, Laura 2007. Sinun, minun ja oikea kansalaisjournalismi. Teoksessa Seppä, Satu (toim.). Journalismikritiikin vuosikirja / tiedotustutkimus. Nordicom, Tampere,157-164

Glasser, Theodore L. (toim.)1999. The Idea of Public Journalism. The Guilford Press, New York, London.

Haas, Tanni 2007. The Pursuit of Public Journalism: theory, practice and criticism. Routledge, New York.

Heikkilä, Heikki & Kunelius, Risto 1999. Pelkkä asenne ei riitä: kansalaisjournalismi kehityshankkeena suomalaisissa sanomalehdissä. Maasila, Mari (toim.) Journalismin muutoskaruselli. Tampereen yliopisto, Tampere, 102 -123.

Heikkilä, Heikki 2001. Ohut ja vankka journalismi: kansalaisuus suomalaisen uutisjournalismin käytännöissä 1990-luvulla. Tampereen Yliopisto, Tampere.

Helle, Merja 2009. Journalistisen työn muutos. Teoksessa Väliverronen, Esa (toim.) Journalismi murroksessa. Gaudeamus, Helsinki, 91-111.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 1988. Teemahaastattelu 4. painos. Yliopistopaino, Helsinki.

Hujanen Jaana 2009. Kiinnostavaa vai tärkeää? Ihmisläheisen journalismin kaksi polkua. Teoksessa Väliverronen, Esa (toim.) Journalismi murroksessa. Gaudeamus, Helsinki, 112 - 128.

Huovila, Tapani 2005. Toimittaja -tiedon etsijä ja vaikuttaja. WSOY, Helsinki.

Merrit, Davis 1995. Public Journalism and Public Life: Why Telling The News Is Not Enough. Lawrence Erlbaum Associates, inc., Publishers, New Jersey.

Keränen, Timo 2005. Suomi Puhuu - tuottajakoulun lopputyö.

Kunelius, Risto 2003. Viestinnän vallassa -johdatus joukkoviestinnän kysymyksiin. 5. painos. WSOY, Helsinki.

Kuutti, Heikki 1995. Tutkiva journalismi - Journalistinen ja suomalaisen journalismin tutkivuus. Atena Kustannus Oy, Jyväskylä.

Ruusunoksa, Laura 2009. Kansalaisjournalismi. Luettu ja tulostettu 18.1.2011 <<http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/kansalaisjournalismi>>

Salminen, Juho 2009. Kansalaisjournalismi: Huhut kuolemastani ovat liioiteltuja. Luettu ja tulostettu 15.3.2011

<<http://suomenkuvalehti.fi/blogit/paivitys/kansalaisjournalismi-huhut-kuolemastani-ovat-liioiteltuja>>

Toiminta-ajatus 2010. Suomi express. Luotu 28.10.2010

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi 5.painos. Tammi, Helsinki.

Vilka, Hanna & Airaksinen, Tiina 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Tammi, Helsinki.

Muut lähteet

Ahva, Laura & Heikkilä, Heikki & Väliaverronen, Jari 2010. Luentomateriaali. Suomi expressin kansalaisjournalismin työpaja - Suomi expressin toiminta-ajatusta kohti. Journalismin tutkimusyksikkö Tampereen yliopisto, 7.10.2010, Tampere.

Suomi express 2010 - 2011. Televisio-ohjelma. YLE TV2 3.11.2010, 10.11.2010, 24.11.2010, 22.12.2010, 5.1.2011, 12.1.2011, 19.1.2011, 26.1.2011, 2.2.2011, 9.2.2011, 16.2.2011, 23.2.2011, 9.3.2011, 23.3.2011.

Suomi expressin nettisivut 2011. <<http://ohjelmat.yle.fi/suomiexpress/etusivu>>